

Plan for i dag:

1. Lidt om formalia (pensum, øvelser, hjemmeopgaver, m.m.)
2. Generel introduktion til makroteori og fagets forløb
3. Indledning til hvorfor økonomisk vækst er **vigtigt**

ad) Tider

Forelæsninger:

Tirsdage kl. 12-14 i Aud. 7

Fredage kl. 10-12 i Aud. 7

Formalia

ad) Pensum

Jones, Charles I. (2002): *Introduction to Economic Growth. Second Edition*. W. W. Norton & Company, New York [**Jones**]. (ca. 200 s.)

Sørensen, Peter Birch (2002/3): Kapitlerne 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 fra bogmanuskriptet (m. Hans Jørgen Whitta-Jacobsen) "*A Course in Macro*" [**PBS**]. (ca. 345 s.)

Bogen (**Jones**) kan købes i *Studenterbogladsen*, Studiestræde 3
www.studbog.ku.dk

Åbningstider: MAN.-TOR.: 10-16.30; FRE.: 10-15.

Peter Birch Sørensen's materiale vil blive tilgængeligt på kursets hjemmeside (se senere).

I flere tilfælde vil noterne/bogen indeholde sektioner, som vil være kursorisk litteratur.

ad) Ugesedler

Kort beskrivelse (v.hj.a. stikord) af det i løbet af ugen gennemgåede stof

(+ evt. uddybende noter, **som vil være pensum**)

ad) Øvelser

Øvelserne foregår ved Elisabeth Hermann Frederiksen

Torsdage 13-16 i N014

Øvelserne starter 11/9, og opgaver til øvelser findes generelt i den udleverede litteratur. Hvad der regnes/gennemgås bliver annonceret løbende.

Det forventes, at I har regnet opgaverne til timerne, og at I frivilligt skiftes til at være “kridtfører” ved gennemgangen af opgaverne. (NB: Vær ikke tilbageholdende!)

NB: Opgaver indeholder spørgsmål **“udover pensum”**. Dvs. variationer/udvidelser af gennemgåede modeller, som med den opnåede indsigt **kan løses**

Jf. at eksamen er med hjælpemidler (i modsætning til annonceret på SIS!)

ad) Hjemmeopgaver

Der stilles tre (ikke-obligatoriske) hjemmeopgaver i løbet af semesteret. Tidspunkter og afleveringsfrister aftales løbende med holdlæreren.

ad) Webpage:

www.econ.ku.dk/personal/henrikj/makro1-E2003/

Indeholder (bl.a.):

Aktuelle meddelelser: Hvor er vi? Hvor skal vi hen? Hvad skal vi til øvelserne næste gang?, o.s.v.

Materiale til downloading: Ugesedler, planer, evt. slides, noter, links, m.m.m.

“*F.A.Q.*”: Send mig spørgsmål pr. e-mail, og jeg svarer offentligt på denne del af hjemmesiden. Jeres navn kommer ikke med, så det er “gratis” at stille “dumme” spørgsmål - **noget, som i øvrigt ikke eksisterer!!!!!!!!!!!!!!**

Iøvrigt: Kom gerne med kommentarer til løbende forbedringer af siden!

NB: Det er *meget vigtigt* at tjekke ind på siden ofte (min. to gange om ugen), for at have styr på, hvad der sker!!!!

ad) E-mail adresseliste

I tilfælde af uforudsete aflysninger: Se hjemmesiden.

Men en e-mail adresseliste oprettes:

Send mig Jeres e-mail adresse, og I kommer på listen, og vil modtage sidste øjeblikks info (anfør den adresse, I ofte tjekker; den vil ikke blive videregivet til kommercielt formål osv.).

SMS service oprettes desværre IKKE.....

Introduktion til makroteori

Makroteoriens to hovedformål:

Hovedformål 1: Forklare økonomiske “fænomener” og sammenhænge på makro-plan

Dvs. opnå forståelse for økonomiens *funktionsmåde* vedr. *aggregerede størrelser*. Eksempelvis BNP, inflation, obligationsrente, generel arbejdsløshed, betalingsbalance.

Eksempler på spørgsmål vedr. funktionsmåde:

- Hvorfor varierer BNP over tid?
- Hvorfor har nogle lande højere gns. vækst end andre?
- Hvorfor har vi (nogengange) arbejdsløshed i Danmark?
- Hvorfor var den lavere i 1960'erne end i 1980'erne, og højere i 2000'erne end i slutningen af 1990'erne?
- Hvad bestemmer forbrugernes adfærd?
- Hvad bestemmer virksomheders adfærd?
- Hvorfor er prisen på et hus i Danmark (meget) højere i dag end for 10 år siden?
- Hvordan påvirker **økonomisk politik** centrale økonomiske nøglevariable

Hovedformål 2: Fremkomme med anbefalinger for den økonomiske politik

Eksempler på typer af anbefalinger:

- Variationer i BNP udjævnes gennem en aktiv “konjunkturmodløbende” finanspolitik
- En “konjunkturmodløbende” finanspolitik er uigennemførlig, og vil blot forværre svingninger
- Høj økonomisk vækst sikres gennem kraftig offentlig støtte til erhverslivet og universiteterne
- Høj økonomisk vækst sikres ved, at den offentlige sektor overhovedet ikke blander sig i noget
- Arbejdsløshedsproblemet fjernes ved ekspansiv økonomisk politik
- Arbejdsløsheden er høj fordi understøttelsen er for gavmild. Derfor: Ned med dagpengene!
- Arbejdsløsheden er steget p.gr.a. en alt for stram økonomisk politik, og dagpengenes størrelse har ingen betydning overhovedet.
- Efterlønnen skal afskaffes, da der ellers bliver produceret for lidt til at understøtte de mange ældre
- Efterlønnen skal bevares, da den hjælper folk som er slidte og “betaler derfor sig selv”
- Valutakursudsving er et onde, og derfor skal man have faste kurser; evt. deltage i ØMU'en.
- Valutakursudsving betyder ikke ret meget, og med flydende valutakurser kan man føre en gunstig pengepolitik for sit land.

Vigtig advarsel:

**Der findes - som det antydes - ingen “rigtige” svar
men en masse divergerende!**

. . . kun gode spørgsmål og mange mere eller mindre begavede svar.

Økonomens **opgave** er at komme med begavede og velbegrandede svar; som sagtens kan være *flertydige* alt efter ens opfattelse af økonomiens funktionsmåde.

På ujævnt dansk: Alt efter metodologisk udgangspunkt, dvs. økonomisk teoretisk “skole”

Lidt om to centrale økonomiske “skoler” (på **stærkt** forenklet form)

Klassikere

Markedskræfterne sørger gennem prismekanismen at sikre en Pareto-optimal fordeling af ressourcer (Walrasiansk ligevægt).

Produktion bestemmes fra udbudssiden i økonomien.
= LODRET AS (aggregate supply) kurve

Efterspørgselsorienteret økonomisk politik har *ingen* virkning (på såvel kort som lang sigt).

Keynesianere

Priser og/eller lønninger er ikke fuldt fleksible, så den Walrasianske verden “holder ikke.”

Produktion bestemmes (bl.a.) fra **efterspørgselssiden** i økonomien, og efterspørgselsorienteret økonomisk politik har en vigtig og vedvarende rolle at spille.

IKKE-LODRET AS-kurve.

- - -

Så,

. . . alt efter teoretisk “ståsted” vil typen af forståelsesramme for økonomiens funktionsmåde variere, og på samme måde vil anbefalingerne om den økonomiske politik.

Som antydnet, er et centralt spørgsmål: ER AS-KURVEN LODRET ELLER EJ? Dvs. har efterspørgselsskift betydning for produktion og beskæftigelse eller ej?

Perspektivering: Hvor “står” den gennemsnitlige danske økonom?

De fleste beslutningstagere (siddende og tidligere regering, opposition, vismænd, større interesseorganisationer; DI, LO, DA, m.fl.) er:

Keynesianere på “kort sigt” og klassikere på “langt sigt”

Dvs. **efterspørgselsorienteret** politik spiller en rolle på kort sigt, men ikke på lang sigt/på gennemsnittet, hvor kun **udbudsorienteret** politik har betydning.

Dette kaldes ofte **strukturpolitik**, og påvirker skatteforhold, arbejdsmarkedsforhold, varemarkedsforhold, m.m. (Politikker der som flytter AS-kurven)

Forskelle ligger i “hvor kort”, man mener kort sigt er, og hvor virkningsfulde givne politikindgreb anses at være

Hov! Som ham Keynes sagde, “så er vi jo alle døde på langt sigt”!
Hvorfor så overhovedet bekymre sig om det lange sigt?

Sprogligt “fnidder-fnadder.” Når økonomer taler om en økonomi på det lange sigt, mener de egentligt økonomiens *gennemsnitlige egenskaber...*

. . . dvs. de egenskaber økonomien har, i fravær af friktioner (eksempelvis manglende pris og løntilpasning), “chok,” og misforståelser hos økonomiske beslutningstagere.

Terminologien “langt sigt” er opstået, idet man ofte analyserer effekten af eksempelvis en politikændring hér og nu, og derefter analyserer økonomiens *dynamiske tilpasning* tilbage til udgangspunktet (tilbage til den klassiske ligevægt).

- Denne tilpasning *tager tid*, og derfor den sproglige sondring: “kort” versus “langt” sigt.

Fagets hovedsigte

Præsentation af diverse teorier om såvel “**langsigtede**” som “**kortsigtede forhold**” på det makroøkonomiske plan

Langsigtede forhold her (1. halvdel af kurset):

Økonomisk vækst og velstand. Hvorfor er nogle lande rige, og andre fattige? Vil det blive ved med at være sådan? Kan økonomisk politik påvirke langsigtet vækst, og dermed velstand?

Kodeord: Vækst, indkomstforskelle, teknologiske fremskridt, udnyttelse af teknologi, forskning og udvikling, uddannelse, naturressourcer

Konjunkturrelle forhold her (2. halvdel af kurset):

Kortsigtede udsving i økonomiens centrale størrelser (udsving i variable fra de gennemsnitlige værdier s.f.a. forskellige “chok”), og, størrelsernes samvariation. Hvad forårsager dem, og kan de undgås gennem økonomisk politik?

Kodeord: Fakta om konjunkturcykler, investeringer, privatforbrug, rente, inflation, arbejdsløshed, aggregeret udbud og efterspørgsel, stabiliseringspolitik, åben økonomi og faste valutakurser

Ramme for teorierne i Makroøkonomi 1:

Matematisk funderede modeltyper, hver velegnede til deres formål.

Forskel i forhold til Makro-delen i Økonomi 1 (Mankiw)? Mange økonomiske begreber vil faktisk være velkendte, men nu gås der analytisk mere i dybden (og længden).

Modellerne er *forskellige*, alt efter deres formål

Den alt-favnende økonomiske model *findes ikke*, men gennem kendskab til flere modeltyper opnås (forhåbentlig) en mere nuanceret opfattelse af makroøkonomiske problemstillinger

Fordelen ved matematisk fundament:

- a) Det giver *overblik* over centrale mekanismer i en given model
- b) Modellens konklusioner fremstår som *resultat* af *klart definerede* forudsætninger.

Kan man ikke lide en given models konklusion, kan man relativt let overskue den, vurdere dens forudsætninger, og derefter kritisere/angribe/modificere den efter lyst og behov.

Uden matematisk fundament er en given konklusion langt sværere at forholde sig til. For hvor kommer den fra og hvorfor?

Matematikkens niveau:

Niveauet er ikke overvældende højt (dette *er* jo relativt):

Optimering, lidt stabilitetsanalyse af dynamiske systemer, men mest simpel algebra.

Det væsentlige er også *intuitionen* bag et givet matematisk udtryk/løsning

Så **advarsel**: Selvom det er let at regne et udtryk ud, er det ikke nødvendigvis let at give en god verbal forklaring for de økonomiske mekanismer, der leder til resultatet.

MEN DEN ER DET VIGTIGSTE!

Hvorfor er økonomisk vækst vigtig?

Vækst har *enorm* betydning for økonomisk velstand og befolkningers levestandard

Fakta (1985-priser)

Real $BNP_{USA,1870}$ pr. capita = \$ 2.244

Real $BNP_{USA,1990}$ pr. capita = \$18.258

=> Ca. 8 gange højere i 1990

=> Gns. Vækst: 1.75 % pr. år

Antag nu, USA i stedet havde haft vækst på gns. 0.75 % pr. år fra 1870 (som Indien havde i samme periode)

=> Real $BNP_{USA,1990}$ pr. capita = \$ 5.519

=> Ca. 2.5 gange højere end i 1870, men kun 30 % af faktisk 1990 tal

(og på levestandards niveau med Mexico og lavere end Grækenland samme år)

Antag nu, USA i stedet havde haft vækst på gns. 2.75% pr. år fra 1870 (som Japan havde i samme tidsrum)

=> Real $BNP_{USA,1990}$ pr. capita = \$ 60.841

=> Ca. 27 gange højere end i 1870, og over 300 % af faktisk 1990 tal

Observationer/Konklusioner på data og eksempel:

⊆ BNP pr. capita vækst er generelt positiv og ikke-faldende

⊆ Forskellige vækstrater (indenfor en observeret størrelsesorden) har *enorme* kumulerede effekter

⊆ Forskellige lande udviser meget forskellige gennemsnitlige vækstrater over lange perioder, og dermed enorme forskelle i levestandard

=> CENTRALT SPØRGSMÅL:

Hvad bestemmer vækstrater, og dermed deres forskelle?

Hvis f.eks. økonomisk politik kan påvirke vækst, kan implikationerne for levestandard være *kolossale*

DERFOR:

***“Economic Growth...is the part of
macroeconomics that really matters”***

[Barro & Sala-i-Martin (1995, chap.1)]

Næste gang til forelæsningsne:

Påbegynd:

I.a. Fakta om vækst, den basale og udvidede Solow model, samt empiriske anvendelser

- Fakta
- Den basale Solow model, med og uden tekniske fremskridt

Litteratur: **Jones**, Kap. 1 og Kap. 2.1-2.2. Tjek også Appendix A.1 - for at lige opfriske - eller lære? - forskellen mellem diskret og kontinuert tid.

Til øvelserne 11/9:

Opgaverne 1, 2 og 3 i **Jones**, Kap. 2.